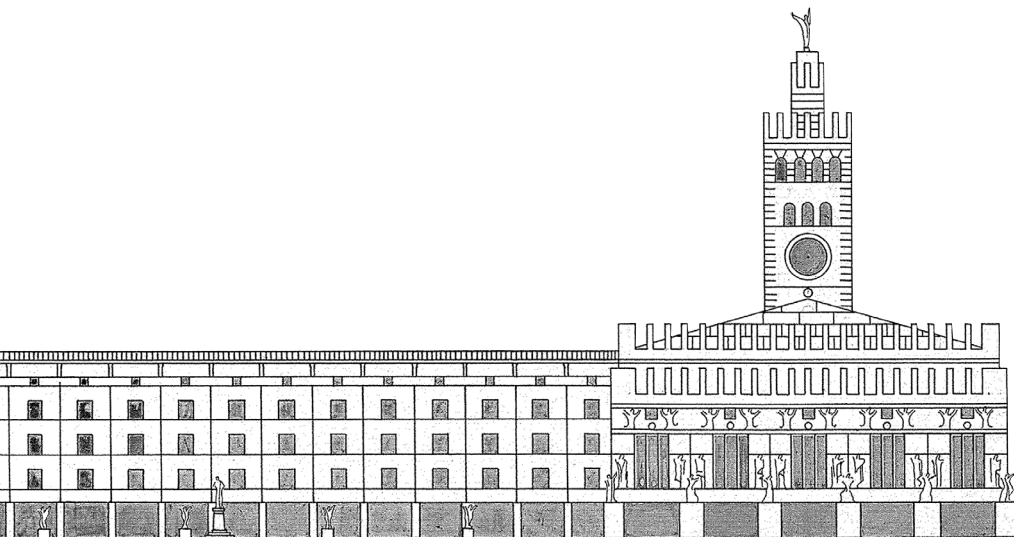

ARHITEKTURNA ZGODOVINA

ARHITEKTURA IN POLITIKA

Zbornik povzetkov znanstvenega simpozija
Ljubljana, 28.–29. november 2014

**Oddelek za umetnostno zgodovino
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani**

**Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Restavratorski center**

ARHITEKTURNA ZGODOVINA

ARHITEKTURA IN POLITIKA

**Zbornik povzetkov znanstvenega simpozija
Ljubljana, 28.–29. november 2014**

Arhitekturna zgodovina: arhitektura in politika

Zbornik povzetkov znanstvenega simpozija

Oddelek za umetnostno zgodovino
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Aškerčeva 2, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

Ljubljana, 28.–29. november 2014

Uredila: Renata Novak Klemenčič in Matej Klemenčič
Oblikovanje in prelom: Jure Preglau
Fotografija na naslovnici: Jože Plečnik Magistrat, prvi načrt, 31. december 1932 (Muzej
in galerije mesta Ljubljana)
Povzetki niso lektorirani.

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2014
Vse pravice pridržane.

Založila: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani
Za založbo: Branka Kalenič Ramšak, dekanja Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani
Izdal: Oddelek za umetnostno zgodovino

Ljubljana, 2014
Naklada: 100 izvodov
Publikacija je brezplačna.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

72:7.072(082)

ARHITEKTURNA zgodovina : arhitektura in politika : zbornik povzetkov
znanstvenega simpozija, Ljubljana, 28.-29. november 2014 / [organizatorja]
Oddelek za umetnostno zgodovino, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani [in]
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Restavratorski center ;
[uredila Renata Novak Klemenčič in Matej Klemenčič]. - Ljubljana :
Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2014

ISBN 978-961-237-712-0

1. Novak Klemenčič, Renata 2. Filozofska fakulteta (Ljubljana). Oddelek za
umetnostno zgodovino 3. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.
Restavratorski center
276679936

Programski in organizacijski odbor

doc. dr. Dubravka Botica, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
prof. dr. Matej Klemenčič, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
dr. Martina Malešič, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
doc. dr. Renata Novak Klemenčič, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
doc. dr. Robert Peskar, Zavod za varstvo kulturne dediščine RS
doc. dr. Igor Sapač, Fakulteta za gradbeništvo, Univerza v Mariboru
doc. dr. Helena Seražin, Znanstvenoraziskovalni center SAZU
doc. dr. Luka Skansi, Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci
prof. dr. Karin Šerman, Arhitektonski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
prof. dr. Aleš Vodopivec, Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

Organizatorja

Oddelek za umetnostno zgodovino
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Aškerčeva 2
SI – 1000 Ljubljana

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Restavratorski center
Poljanska 40
SI – 1000 Ljubljana

Zavod za varstvo
kulturne dediščine Slovenije
*Institute for the Protection of
Cultural Heritage of Slovenia*

PROGRAM

Petek, 28. november 2014 / Friday, 28 November 2014

10.00–10.30, predavalnica / Room 18

Otvoritev posveta / *Inaugural Addresses*

- prof. dr. Martin Germ, prodekan Filozofske fakultete / *Vice Dean of the Faculty of Arts*
- prof. dr. Samo Štefanac, predstojnik Oddelka za umetnostno zgodovino / *Chair of the Department of Art History*
- Jernej Hudolin, generalni direktor Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije / *Director General of the Institute for the Protection of Cultural Heritage of Slovenia*

10.40–13.30, predavalnica / Room 343

predseduje / *Chair* Helena Seražin

10.40–11.00	Laris Borić: Patron Saints and Respective Cult Areas in Service of Political Propaganda and the Affirmation of Communal Identity: Case of the Dalmatian Town of Zadar in Mediaeval and Early Modern Period
11.00–11.20	Renata Novak Klemenčič: Vpliv politike in gospodarstva na izgradnjo glavnega mestnega trga v Dubrovniku v začetku štiridesetih let 15. stoletja
11.20–11.40	Diskusija / <i>Discussion</i>
11.40–12.00	Pavza / <i>Coffee Break</i>
12.00–12.20	Ines Unetič: Politika in vrtna umetnost v 18. in 19. stoletju
12.20–12.40	Dubravka Botica: Odredbe o gradnji i oblikovanju crkava na području Vojne krajine u Hrvatskoj u kontekstu „državnog arhitektonskog identiteta“ Habsburške monarhije
12.40–13.00	David Kožuh: Iredentizem in neogotika v goriški arhitekturi druge polovice 19. stoletja
13.00–13.30	Diskusija / <i>Discussion</i>
13.30–15.30	Kosilo / <i>Lunch Break</i>

15.30–18.00, predavalnica / Room 343

predseduje / *Chair* Marko Špikić

15.30–15.50	Petra Šušteršič: Pomenki v gostilni pri Kolovratu: Jože Plečnik, Matko Prelovšek in France Stelè
15.50–16.10	Marina Bagarić: Od internacionalnog do nacionalnog: arhitekt Ivan Zemljak i dvije rezidencije ustaških vlasti u Zagrebu
16.10–16.30	Jasna Galjer: Ideja sinteze i konflikt modernizma: od Le Corbusiera i grupe Espace do grupe Exat 51 i Vjenceslava Richtera
16.30–17.00	Diskusija / <i>Discussion</i>
17.00–17.30	Pavza / <i>Coffee Break</i>
17.30–17.50	Miloš Kosec: Oblikovanje revolucionarne krajine. Ruševine in ideologija med in po II. svetovni vojni na Slovenskem
17.50–18.10	Živa Deu: (Ne)moč kulturne politike v varstvu nepremične kulturne dediščine
18.10–18.30	Diskusija / <i>Discussion</i>

Sobota, 29. november 2014 / Saturday, 29 November 2014

9.00–13.00, predavalnica / Room 343

predseduje / *Chair* Luka Skansi

9.00–9.20	Aneta Vasileva, Emilia Kaleva: The Official Architecture of Power: Bulgarian Socialist Architecture between Politics and Tradition
9.20–9.40	Marko Špikić, Iva Raič Stojanović: Shaping the past in the historic centers of Šibenik and Split after 1945
9.40–10.00	Lara Slivnik: Vpliv politike na arhitekturo jugoslovanskega paviljona za EXPO'67
10.00–10.30	Diskusija / <i>Discussion</i>
10.30–11.00	Pavza / <i>Coffee Break</i>
11.00–11.20	Alenka Di Battista: Uredniška politika medvojnih ženskih časopisov pri promociji moderne bivalne kulture
11.20–11.40	Martina Malešič: Vpliv stanovanjske politike na razvoj slovenske povojne arhitekture
11.40–12.00	Anja Planišček: Od kolektivnega k individualnemu. Stanovanjska politika in arhitektura po osamosvojitvi Slovenije
12.00–12.30	Diskusija / <i>Discussion</i>
12.30–14.30	Kosilo / <i>Lunch Break</i>
14.30–17.00	Gojko Zupan: Trg republike (vodstvo / <i>guided tour</i>)

POVZETKI

PATRON SAINTS AND RESPECTIVE CULT AREAS IN SERVICE OF POLITICAL PROPAGANDA AND THE AFFIRMATION OF COMMUNAL IDENTITY

CASE OF THE DALMATIAN TOWN OF ZADAR IN MEDIAEVAL AND EARLY MODERN PERIOD

The summary explains the fifteenth-century restructuring of St. Anastasia's chapel in Zadar cathedral within the broader image of relics and respective ambiances in their political symbolism and aspects of communal identities.

The strategic location the mediaeval commune of Zadar on the eastern Adriatic shore had made it one of the most powerful Dalmatian towns, both in political and economic sense. From the late 10th century until the Zadar treaty of 1358, Venice saw Zadar as one of the most strategic points on the Adriatic maritime route, and therefore constantly endeavoured to control it. Therefore, throughout this period Zadar kept changing masters between the Croatian-Hungarian crown and Venice whose periods of rule are expressed in various forms of submission of Zadar communal identity that was more freely expressed under Croatian-Hungarian crown. This is particularly evident in what can be seen as manipulative treatment of popular relics and their respective architectural and urban ambiances.

Mediaeval town of Zadar was protected by no less than four patron saints: St. Anastasia, St. Chrysogonus, St. Zoilus and St. Simeon. Relics of the first three are of Aquileian provenance, and have been present since the early mediaeval centuries. The transformation from the Roman municipium into the prosperous Adriatic mediaeval community had been accomplished at the beginning of 9th century. On the other hand, what was believed to be St. Simeon's mummy was acquired during the second half of the 13th century. It seems that the circumstances of this relic's acquisition are related to the need to emphasize communal independence under the Croatian-Hungarian crown, as well as to underline the competitive spirit towards Venice which also boasted to own body of that very saint. Such tendencies were expectedly emphasized after the 1202 Siege of Zadar, when crusaders destroyed the town and, particularly, recently rebuilt Romanesque cathedral that showed Tuscan and not Venetian architectural features,

consecrated in 1175. It was afterwards rebuilt and consecrated in 1275. Relics of St Anastasia were treasured in the north apse of the cathedral, in the marble casket commissioned at the beginning of the 9th century by local bishop Donatus. Those of St. Chrysogonus were treasured in the homonymous church of the male Benedictine monastery, while the relics of St. Zoilus had been revered in the Romanesque Collegiate church of Sta Maria Maggiore. Obviously, St. Anastasia, title of the cathedral was, from the very beginnings been considered protector of the Bishopric (since 1178 the Archbishopric), while the knightly figure of St. Chrysogonus became the communal and heraldic symbol and St. Zoilus the Priest, patron of the clergy assembled in the collegiate church. Since the archbishops, in the periods of Venetian rule during the 13th and the first half of the 14th century were predominantly elected among the Venetian aristocracy, it seems that with time the church of Sta Maria Maggiore, a collegiate church of canon assembly, became the focal point of the communal identity. The fact that it was located in the closest neighbourhood of the main town square, Platea Magna that was the very centre of civic activities is no coincidence.

However, after the acquisition (and the supposed Venetian transfer to Venice and subsequent return) of St. Simeon's mummy in late 13th century, and particularly after Zadar Treaty of 1358, with which Venice renounced all its rights to the eastern Adriatic towns, popularity of this saint seems to have reached its peak in 1377, with the commission of the lavish silver gilded casket by Croatian- Hungarian Queen Elisabeth d'Anjou from Zadar goldsmith Francesco da Milano. Even though Queen's motivation had been the wish that the patron help her conceive a male heir after four daughters, it was no less an important royal statement of the Angevin political protection as well as expression of the communal. This is proclaimed by the front relief representation of King Louis' the Great d'Anjou ceremonial entrance into Zadar. By that time its communal connotations were surely equalled with those of the St. Chrysogonus. Soon after, around year 1400, construction of a chapel of St. Simeon, within Santa Maria Maggiore was underway, as a Gothic chapel with sumptuous decorative program, probably after the project by painter Menegelo de Canalis, and commissioned by some of the best builders and sculptures of the period such as Paolo da Sulmona, Nuzio Ucinelli da Fermo, Petar Pozdančić.

However, when in 1409 Venice bought the rights to Dalmatia from Ladislaus of Naples, all the activities on this chapel and the respective church were not terminated because economic strength of the mediaeval community that just came out of its prosperous Angevin period, was present, though in decline and

Venetian administration couldn't have terminated (if even there was a wish), without causing unwanted rebellion. The works on the chapel and the church continued until the 1470ies. However, it is no coincidence that, simultaneously, Zadar archbishop Lorenzo of the famous Venetian Venier family began with the rearrangement and redecoration of St. Anastasia's chapel in the cathedral, a commission obviously a counter-effort to emphasize Archbishopric influence as a third representative of the Venetian authority, besides the Conte and the Capitano. The rearrangement was begun by lost paintings, most probably frescoes by Venetian Donato di Giovanni Bragadin in 1445. Simultaneously, cathedral was adorned with new set of choir stalls, a tabernacle and a magnificent choir screen with a Crucifix and sculptures of apostles, by Matteo Moronzon. A reproduction of St. Mark's interior is more than obvious.

During 1470ies the collegiate church of Santa Maria Maggiore, was given a new gothic fiorito façade, commissioned from Giorgio da Sebenico's followers by Archbishop Maffeo Vallaresso. However, this was not to celebrate the cult of St. Simeon, but to relativize it through installation of the statues of all four Zadar saints on façade tabernacles. Soon after, Archbishop Vallaresso's associates were engaged in the accomplishment of St Anastasia's chapel in the cathedral, that were paused after Venier's death. In the late 1480ies or early 1490ies canon Martin Mladošić commissioned a polyptych by Carpaccio to be installed on the altar in St Anastasia's chapel. An exceptional relief representing patroness on a bier that should be attributed to Francesco Laurana, native of the region, was most probably installed in front of the altar, in a simulation of the tomb.

Previously rather iconic communal cult of St Chrysogonus was by the early modern era reduced to mere heraldic imagery, and the late 16th century transfer of his relics from Zadar Benedictine church to Venetian San Trovaso also needs to be seen as a derogatory act. Noticeably, it didn't seem to cause too much commotion in Zadar, probably because St. Simeon's relics were still in the collegiate church. When the church was demolished in late 1570ies to give place to new bastions, communal aristocracy immediately began to collect funds for the erection of new temple. Of the project with post-Palladian features only part of the façade was erected around 1600, just before works were terminated due to the lack of funds, but also because of what seems to be a scheming manipulation by Venetian authorities that included a nun with a vision declaring demonic nature of new construction. Finally, St Simeon's relics were solemnly moved to the eastern part of the town, into the Early Christian church of St Stephen, located near the main entrance into the town, right across the huge complex of

mediaeval Rector's palace, now occupied by Venetian Conte, by which Proveditore's newly built and imposing palace with administrative complex and the Capitano's palace stood. A new ceremonial square has thus been formed, as a new and focal point of the Venetian rule, over not only the town, but the whole province of Dalmatia of which Zadar was made an administrative centre. In this way, the transformation of once vivacious mediaeval commune into the administrative and military regional centre had been accomplished. Simultaneously, St Simeon has gone through similar transformation, from a favourite patron of the communal independency under Croatian-Hungarian crown, to a saint whose cult was spread all over Venetian Dalmatia, a popularity still easily recognized in the first name of almost every tenth Dalmatian: Šime that is the regional form of St. Simeon's name.

doc. dr. sc. Laris Borić
Department of Art History
University of Zadar
Obala kralja Petra Krešimira IV. 2
HR-23000 Zadar
lboric@unizd.hr

Renata Novak Klemenčič

VPLIV POLITIKE IN GOSPODARSTVA NA IZGRADNJO GLAVNEGA MESTNEGA TRGA V DUBROVNIKU V ZAČETKU ŠTIRIDESETH LET 15. STOLETJA

Po odhodu Benečanov leta 1358, je Dubrovnik kar nekaj desetletij porabil za krepitev lastnega gospodarstva in trgovine ter za širjenje ozemlja republike. Dubrovniška »samostojnost« in neodvisnost od Benetk se kažeta v tekmovanju Dubrovnika s Serenissimo ne samo v politični organizaciji temveč tudi v oblikovanju glavnega mestnega trga pred rektorsko palačo. Po izgradnji cerkve mestnega zaščitnika sv. Vlaha so na trg konec drugega desetletja 15. stoletja postavili Orlandov steber; v neposredni bližini trga je bila zgrajena palača Sandalja Hranića, od konca tridesetih let dalje se je gradila zahodna fasada Kneževga dvora, med leti 1440 in 1442 je bil postavljen vodnjak, t. i. Mala česma, med 1442 in 1445 pa je bila zgrajena nova zakristija stare romanske stolnice. Tako fasada rektorske palače kot fasada nove zakristije sta glede na opise v dokumentih kazali izrazito beneško podobo. V prispevku bom predstavila rekonstrukcijo trga v zgodnjih štiridesetih letih in predstavila politične razloge za način prenove glavnega mestnega prostora.

doc. dr. Renata Novak Klemenčič
Oddelek za umetnostno zgodovino
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Aškerčeva 2
SI-1000 Ljubljana
renatanovakklemencic@gmail.com

Ines Unetič

POLITIKA IN VRTNA UMETNOST V 18. IN 19. STOLETJU

Politične elite so umetnost pogosto uporabile za poudarjanje svojega položaja, včasih pa tudi za izražanje novih političnih ideologij. V ta namen jim je kot izrazno polje služila tudi vrtna umetnost. Oblikovani vrtovi vladarjev so bili pogosto zgled za mnoge evropske plemiške vrtove, ki so s povzemanjem vladarskih vrtnih zasnov izkazovali svojo pripadnost tedanjemu političnemu režimu. Plemiči so včasih z velikopoteznimi vrtnimi zasnovami lahko izražali tudi svoje želje in pričakovanja po višjem položaju v političnih krogih (npr. v Italiji), lahko pa so v svojih vrtovih uporabili nove oblikovalske prijeme ter hkrati kazali na prebujajočo se novo politično ideologijo (npr. v Veliki Britaniji). Tako kot so v ostalih delih Evrope naročniki oblikovanih vrtov sledili vladarskim zgledom in tudi tako izražali svojo politično pripadnost, so to počeli tudi lastniki oblikovanih vrtov na Slovenskem.

dr. Ines Unetič

Oddelek za umetnostno zgodovino

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Aškerčeva 2

SI-1000 Ljubljana

ines.unetic@ff.uni-lj.si

ODREDBE O GRADNJI I OBLIKOVANJU CRKAVA NA PODRUČJU VOJNE KRAJINE U HRVATSKOJ U KONTEKSTU „DRŽAVNOG ARHITEKTONSKOG IDENTITETA“ HABSBURŠKE MONARHIJE

Sakralna arhitektura kraja 18. i početka 19. stoljeća, posebno na području pod vojnom upravom, oblikuje se prema preciznim planovima i odredbama koje još krajem 18. stoljeća nastaju u središnjem uredu za graditeljstvo u Habsburškoj monarhiji, bečkom *Hofbauamt*u, odnosno od 1783. *Generalhofbaudirektion*. Odredbe središnjeg ureda za graditeljstvo u slavonskoj Vojnoj krajini provodi *Slavonische Gränitz-Bau Direction*, koja je do 1783. imala sjedište u Osijeku, a zatim u Petrovaradinu. Na primjerima planova za tipske crkve i župne dvorove na području slavonske Vojne krajine, koji se čuvaju u Zbirci planova Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu, nastalih u razdoblju od 1808. do 1828., analizirat će se karakteristike sakralna arhitektura razdoblja, koja se oblikuje prema načelima „nužno, korisno i svrhovito“ iz dekreta cara Josipa II 1785., što se jasno odražava i u uputama o primjeni pojedine varijante rješenja koje su sačuvane uz planove. Preuzimanjem tipoloških rješenja koja su već prisutna u crkvama koje nastaju u sjedištima vojne uprave (crkve u Vinkovcima, 1772.-71., Novoj Gradiški, 1811.-28.) i izradom jednostavnijih rješenja pogodnih za manje sredine s manje sredstava, nastaje katalog mogućih rješenja koja ispunjaju potrebe stanovništva, a oblikovanjem ujedno i slijede smjernice koje postavlja središnje tijelo za graditeljstvo. Sakralna arhitektura normiranjem i izradom tipskih projekata postaje bitan čimbenik u stvaranju ujednačenog arhitektonskog stila Habsburške monarhije - gradnja novih crkava slijedi ista pravila i u Galiciji i Banatu, i slavonskoj Vojnoj krajini – te tako postaje bitan faktor u oblikovanju „državnog arhitektonskog identiteta“.

doc. dr. sc. Dubravka Botica
Odsjek za povijest umjetnosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
dbotica@ffzg.hr

David Kožuh

IREIDENTIZEM IN NEOGOTIKA V GORIŠKI ARHITEKTURI DRUGE POLOVICE 19. STOLETJA

Gorica je v okviru Habsburške monarhije v 19. stoletju doživela razcvet na številnih področjih. Za njen razvoj sta bila bistvenega pomena vzpon gospodarstva s prihodom tujih industrialcev ter vzpostavitev železniške povezave s Trstom. Gorica je na tak način postala privlačnejša tudi za bogate meščane, plemiče in trgovce, ki so si zaradi enkratnih klimatskih razmer izbrali mesto za svoje stalno ali občasno bivališče. Temu je posledično sledil razcvet na področju gradbeništva, kar je mestu omogočilo širitev svojih meja z izgradnjo novih četrti s primestnimi vilami. Proti koncu 19. stoletja pa je prišlo do zapletov pri gradnji vil. Te težave so tesno povezane s politično klimo, ki se je v mestu vzpostavila po združitvi Italije leta 1861. Lokalni politični veljaki so začeli gojiti odpor do nemškega sveta in njegovih umetnostno-kulturnih tendenc. Razočaranje po letu 1861, ko je Gorica ostala izven italijanskega kraljestva, se je globoko ukoreninilo v srca italijanskih veljakov, ki so z odklanjanjem določene estetike in poučevanjem druge Gorice skušali vsaj v arhitekturnem pogledu pridružiti Italiji. S tem je mesto izgubilo na arhitekturni raznolikosti ter posledično ostalo korak za naprednimi in ideološko neodvisnimi srednjeevropskimi mesti. V svojem prispevku obravnavam dva primera, pri katerih je do takšnih zapletov prišlo, ter kako sta se naročnika različno spopadla z nastalo težavo in lokalno politiko.

David Kožuh

Goriški muzej Kromberk - Nova Gorica

Grajska cesta 1

SI-5000 Nova Gorica

david.kozuh@gmail.com

POMENKI V GOSTILNI PRI KOLOVRATU:

JOŽE PLEČNIK, MATKO PRELOVŠEK IN FRANCE STELÈ

Tokratni simpozij Arhitekturna zgodovina – arhitektura in politika nudi odlično priliko za poglobljen pogled v odnos med tremi velikimi Ljubljancami in na posledice njihovega prijateljstva na razvoj in današnjo podobo Ljubljane. Jože Plečnik, Matko Prelovšek in France Stelè so bili prijatelji še iz časa študentskih let na Dunaju. V obdobju po Plečnikovi vrnitvi v Ljubljano, v začetku dvajsetih let, so se začeli dobivati v gostilni pri Kolovratu ob sobotah popoldne in tam razpravljali o arhitekturnih načrtih za mesto, o načrtih mestne občine za preureditev mesta, o projektih, ki so bili na dnevnem redu sej Mestnega gradbenega urada, katerega je vodil Matko Prelovšek in kasneje France Stelè.

V obdobju med obema vojnama je bil Plečnik vodilni arhitekt v Ljubljani in okolici, ne le zaradi svoje genialnosti, temveč tudi zaradi podpore Prelovška in Steleta. Tik pred vojno, leta 1937, se je Prelovšek upokojil in na njegovem mestu ga je zamenjal France Stelè, ki pa tudi ni dolgo vodil gradbenega urada. V tem času je Plečnik začel izgubljati svoj vpliv na krojenje načrtov Mestnega gradbenega urada. Po koncu druge svetovne vojne, pa je bil tudi na fakulteti iz strani svojih starih študentov, sedaj profesorjev, potisnjen v ozadje, primoran predavati manj pomembne predmete v zadnjih letnikih študija arhitekture. S tem se je zaključil njegov absolutni primat v arhitekturnem snovanju Ljubljane.

Plečnikovi monumentalni načrti za reprezentativna poslopja, ki jih je razvijal v tridesetih letih, v večjem delu niso bili izvedeni zaradi nastopa svetovne gospodarske krize in mestna občina kljub potrditvi načrtov teh ni realizirala. Sodelovanje med Prelovškom, Steletom in Plečnikom je razvidno v manjših projektih za ureditev manjših trgov in skritih koticov med stavbami ter tudi velikih sprehajališč in urbanistično pomembnih osi. Te je Plečnik spremenil v otoke zelenja in pešpoti in s tem že takrat dal Ljubljani pečat mesta prijaznega meščanom in predvsem pešcem.

Petra Šušteršič
Kolezijska 19a
SI-1000 Ljubljana
diesveneris@gmail.com

Marina Bagarić

OD INTERNACIONALNOG DO NACIONALNOG

ARHITEKT IVAN ZEMLJAK I DVIJE REZIDENCIJE USTAŠKIH VLASTI U ZAGREBU

U proljeće 1943. godine u sjevernom dijelu Zagreba počela je izgradnja vile Prekrižje – reprezentativnoga objekta za službene inozemne posjetitelje grada. Nadahnuta vernakularnim, tradicijskim stilom, vila Prekrižje u cjelini i u detalju predstavlja vjerojatno najbolji primjer hrvatske *Heimatschutzarchitektur*, a u gotovo neizmijenjenom stanju očuvana je do danas u rezidencijalnom kompleksu hrvatskoga predsjednika te služi i dalje za smještaj visokih gostiju, državne prijeme i sastanke. Nešto sjevernije od vile Prekrižje, u gustom sljemenskoj šumi nalazila se vila Rebar, podignuta 1940. kao „ljetnikovac gradskog načelnika“. Danas devastirana vila Rebar bila je izgrađena u stilu planinskih ladanjskih kuća, sa strmim krovovima, prizemljem obloženim grubo obrađenim kamenom i brvnima obloženim zidom gornjih etaža. Tu je vilu, po smještaju i pojavnosti neodoljivo sličnu Hitlerovu bavarskom *Berghofu*, za svoju rezidenciju 1941. odabrao poglavnik Nezavisne države Hrvatske Ante Pavelić. Arhitekt-autor vile Prekrižje i vile Rebar bio je Ivan Zemljak (Zagreb, 1893.-1963.), dugogodišnji pročelnik Gradskoga građevnoga odsjeka i jedan od najvažnijih predstavnika hrvatske međuratne arhitekture, čiji su inovativni koncepti školskih i vrtićkih zgrada stvaran doprinos zagrebačkom i hrvatskom arhitektonskom modernizmu. Već sredinom 1930-ih Zemljak je u svojim projektima škola i vrtića počeo na originalan i decentan način spajati internacionalni stil i elemente hrvatske tradicijske i lokalne arhitekture. Autor s takvim osobnim afinitetima očito se idealno 1940-ih godina uklopio u aktualne, nacional-socijalističkom Njemačkom diktirane trendove reprezentacije nove hrvatske vlasti, ostavši pri tome, ipak, u kreiranju funkcionalnih prostora apsolutno vjeran svojim modernističkim ishodištima.

dr. sc. Marina Bagarić
viši kustos, voditeljica Zbirke arhitekture
Muzej za umjetnost i obrt
Trg maršala Tita 10
HR-10000 Zagreb
marina.bagarić@muo.hr

Jasna Galjer

IDEJA SINTEZE I KONFLIKT MODERNIZMA

OD LE CORBUSIERA I GRUPE ESPACE DO GRUPE EXAT 51 I VJENCESLAVA RICHTERA

Tema izlaganja je ideja sinteze kao model tumačenja sudjelovanja hrvatske arhitekture i dizajna u suvremenim pojavama moderne europske kulture, s težištem na uspostavljanju interaktivne mreže odnosa i na odabranim primjerima: od eksperimenata estetikom sinteze do ambijenata, instalacija i urbanih intervencija u domeni total dizajna.

Umjesto narativa zasnovanog na slijedu jednosmjernog odnosa između središta i periferije, razmatra se kontekst i propituje generiranje novih pojava u lokalnoj sredini. Polazište su kreativne reinterpretacije ključnih pojava i njihov udio u transferu ideja i ideologija; Karakteristični se primjeri nalaze u području razmjene ideja u kontekstu internacionalizacije modernističkog diskursa i specifičnih doprinosa europskom modernizmu. kao što su, na primjer; dodirne točke između grupe *Espace* i grupe *EXAT 51*, institucionalizirani okviri transmisije utjecaja posredstvom časopisa *L'Architecture d'Aujourd'hui*, prijevodi tekstova u časopisu *Čovjek i prostor*, kritički i teorijski diskurs, te medijalizacija arhitekture, odnosno uloga izložbi i izložbene arhitekture.

Analiziraju se karakteristične manifestacije u rasponu od konceptualnog promišljanja ideje o sintezi umjetnosti, arhitekture i dizajna, odnosno utopijskih, kritičkih i programatskih pojava do projekata i realizacija koji označavaju njihove društvene i političke uloge i pozicije u specifičnim okolnostima stvarnih dosega aktualne produkcije 1950-ih i 1960-ih godina. U tom kontekstu istaknuta je pojava djelovanje Vjenceslava Richtera, a izlaganje kritički valorizira njegov ulogu u raspravi o ideji sinteze, koje rasvjetljavaju političke i društvene konotacije jedne od najkonfliktnijih pojava modernističkog diskursa.

red. prof. dr. sc. Jasna Galjer
Odsjek za povijest umjetnosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
jgaljer@ffzg.hr

OBLIKOVANJE REVOLUCIONARNE KRAJINE

RUŠEVINE IN IDEOLOGIJA MED IN PO II. SVETOVNI VOJNI NA SLOVENSKEM

Ruševine so bile od nekdaj razumljene kot alegorija minljivosti. Od osemnajstega stoletja naprej pa vzporedno z izumom pojma napredka ter ekonomskimi in političnimi pretresi, ki mu sledijo, postanejo tudi prispodoba upanja. Uničenje starega sporoča tudi možnost gradnje novega. V dobi industrijske revolucije, ki jo zaznamuje nenehno sprevrčanje obstoječega, ruševine odzvanjajo kot nujni ostanek napredka in naraščajoče blagovne produkcije: odpadek. Istočasno postanejo s svojim odzvanjanjem minulih »dobrih starih časov« prvič tudi eden izmed ključnih gradnikov nacionalnih mitologij, kar je ena izmed vlog, ki se ruševin drži do današnjega dne.

Oba nova pomena ruševin sta ključna za poskus razumevanja fenomena medvojne in povojne uničevanja gradov in dvorcev na Slovenskem. Med leti 1942 in 1945 ter nato še v več povojnih ciklih vse do srede šestdesetih let je popolnoma ali delno uničenih okrog sto grajskih stavb, med njimi mnogo že pred vojno strokovno ovrednotenih arhitektur. Po vojni prevladujoče pojasnilo za uničevanje, da je bilo uničevanje grajskih stavb iz t.i. strateških razlogov le obžalovanja vredna posledica gverilskega bojevanja, se zdi nezadostno. Glede na razmeroma skope vire je tudi težko presoditi, v kolikšni meri je bilo uničevanje načrtno in v kolikšni meri spontano. Zdi pa se, da je dogajanje nemogoče razumeti brez upoštevanja ideoloških okvirov spopada.

Uničevanje umetnostnih spomenikov in preoblikovanje celih pokrajin med II. svetovno vojno sicer ni slovenska posebnost, ampak se kot odzven spopadov narodov in ideologij pojavlja tudi drugod po Evropi. Vendar pa lahko le pri nas opazujemo fenomen povojne načrtne ohranitve nekaterih bolj dominantnih ruševin. Teza prispevka je, da je najprej ustvarjanje ruševin iz gradov in nato njihova delna povojna ohranitev odraz spopada ideologij za obvladovanje prostora in časa. Ne gre toliko za izbris ideološkega tekmeča kot za njegovo preobrazbo v vidnega premaganca. Gre za preobrazbo podobe še povsem arhaične fevdalne krajine v revolucionarno, kjer ruševine vidno poganjajo neustavljivi tok zgodovine. Takšno krajino lahko razumemo kot scenografijo ustvarjalca neomejenih možnosti, pripravljeno na uprizoritev drame napredka. Morda celo kot

arhitekturno interpretacijo gesla »Iz naroda hlapcev v narod junakov«. Ustvarjanje ruševin kot politično-propagandno dejanje poveže slovenski fenomen z istočasno Speerovo teorijo o ruševinski vrednosti, ki prav tako zavestno manipulira z mitološkim potencialom ruševin. Razlika pa je vendarle občutna: ruševinam gradov njihove avtentičnosti ni mogoče oporekati.

Miloš Kosec
Rusjanov trg 9
SI-1000 Ljubljana
miloskosec@yahoo.com

(NE)MOČ KULTURNE POLITIKE V VARSTVU NEPREMIČNE KULTURNE DEDIŠČINE

Prispevek raziskuje zapleteno stanje med popadanjem kulturno vredne nepremične dediščine in obstoječo, sodobno kulturno politiko. Pri tem je pojem kulturna politika v bolj določenem, ožjem pomenu pojasnjen kot prizadevanje, ki se nanaša »na urejanje razmer in odločanje o njih na določenem družbenem področju: gospodarska, kulturna, prosvetna politika, ...« (SSKJ, 1993: 776). Urejanje razmer in odločanje o varstvu nepremične kulturne dediščine je v okviru kulturne politike povezano s pravom – s pravili oblikovnimi in sprejetimi na državni in na mednarodni ravni. Čeprav je sistem mednarodnega pravnega varstva kulturne dediščine zelo star, začetek z določili delfske zveze starogrških držav sega v leto 1100 pred našim štetjem (M. Petrič, Mednarodno pravno varstvo kulturne dediščine, Vestnik XVII, 2000, 8), se analiza, s katero bo potrjena z naslovom prispevka postavljena teza, nanaša na sodobna določila mednarodnega prava, na pogodbe (konvencije, akte, sporazume, deklaracije), v katerih je razvit sistem pravil varovanja nepremične kulturne dediščine tako v vojnem kot tudi v mirnem času in, ki so priznane (ratificirane) tudi v Sloveniji.

Z razvojem mednarodnega prava se je v dvajsetem stoletju v vseh državah podpisnicah mednarodnih pogodb zagotovo povečalo zanimanje za kulturno dediščino, utrdili so se varstveni ukrepi, toda število propadlih in tako ali drugače opustošenih in razdejanih dediščinsko vrednih stavb in območij pa kaže, da se oblikovana in sprejeta določila ne upoštevajo v zastavljenem in želenem obsegu.

Za malo učinkovita so se sprejeta določila (Haaška konvencija, 1899 in 1907; Washingtonski pakt, 1935) izkazala v času vojn. Veliko uničenje nepremične kulturne dediščine namreč zaznamuje tako drugo svetovno, kot tudi vse kasnejše lokalno omejene vojne. Naraščanje števila propadlih, porušenih ali kako drugače degradiranih objektov ali območji nepremične kulturne dediščine pa kaže, da v Evropi od države do države različno šepa tudi upoštevanje pravil varstva nepremične kulturne dediščine v mirnem času (Konvencija o varstvu stavbne dediščine Evrope, Granada, 1985; in druge listine in akti). Večja uničenja so zvezana z spremembami družbenega sistema in dvojno moralo ljudi tako na področju javnega delovanja, kar je seveda tudi kulturna politika in ljudi, ki so za varstvo nepremične dediščine odgovorni posredno. V Evropi je zgodovinskih

vzorov uničenj nepremične kulturne dediščine ob zamenjavah oblastnikov in ob spremembah družbenih sistemov veliko, v sodobnem času pa težko spregledamo Ceausescujevo arhitekturno preoblikovanje Bukarešte, pri katerem je bil uničen velik del starega mesta. »Očitno v tem uničenju ni šlo le za to, da se naredi prostor za Ceausescujeve arhitekturne pretenzije. Če bi slednjemu bilo le do »umetniškega« ustvarjanja bi pač lahko našel kakšen nepozidan predel izven centra in sezidal *svoje sanjsko mesto*. Vsekakor je bilo uničenje konstruktiven del celega projekta. Lahko celo rečemo, da je bilo rušenje hiš, izbrisanje zgodovine pomembnejše od gradnje novega središča.« (R. Salecl, Arhitektura skozi psihoanalizo. Institucija in identiteta, Problemi XXXIII/6, 1995, 56).

Čeprav nemoč kulturne politike na področju varstva nepremične kulturne dediščine na ozemlju Slovenije ob spremembi političnega sistema takoj po drugi svetovni vojni in v devetdesetih letih prejšnjega stoletja (v obeh primerih z željo popolnega izbrisa prejšnjega sistema) kljub izgubam nepremične kulturne dediščine ni primerljiva s posegom v Bukarešti, pa naraščajoče število uničene ali degradirane nepremične kulturne dediščine, kaže, da njen današnji vpliv in moč izpodjeda razcepljena ali dvojna morala ljudi, tako politikov (politika se spreminja v politikantstvo), kot vseh, ki poklicno urejajo ali v prostor tako ali drugače posegajo. Zato je za njeno nadaljnje utrjevanje, za obvladovanje nevarnosti, pasti in težav, ki so povezane z varstvom nepremične kulturne dediščine, za resnično spoštovanje in udejanjanje mednarodnega prava bistveno, da v sebi znova najde moralno energijo.

red. prof. dr. Živa Deu
Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani
Zoisova 12
SI-1000 Ljubljana
ziva.deu@guest.arnes.si

Aneta Vasileva, Emilia Kaleva

THE OFFICIAL ARCHITECTURE OF POWER

BULGARIAN SOCIALIST ARCHITECTURE BETWEEN POLITICS AND TRADITION

The peculiar socialist regionalism of Bulgarian architecture from the second half of the XXth century would have been impossible if not for the external influences sifting through the relatively closed system of the socialist culture. Those influences had the opportunity to interact with an existing local consensus which we might name “the official architecture of power” in Bulgaria for the period.

Most architectural objects, created in Bulgaria between 1944 and 1989 copy the means of architectural expression of their contemporaries beyond the Iron Curtain. It is intriguing, though, that the better part of those buildings were created with the support of the totalitarian government and the most emblematic of them were especially strongly supported. This paper will discuss the specific relations between totalitarian power and the Bulgarian socialist architecture and the interesting shift in the relation politics-socialist architecture after 1989.

Aneta Vasileva

History and Theory of Architecture Department

University of Architecture, Civil Engineering and Geodesy (UACEG)

1 Hristo Smirnenski Blvd.

BG-1046 Sofia

an.vasileva@gmail.com

Emilia Kaleva

History and Theory of Architecture Department

University of Architecture, Civil Engineering and Geodesy (UACEG)

1 Hristo Smirnenski Blvd.

BG-1046 Sofia

emiliakaleva@gmail.com

Marko Špikić, Iva Raič Stojanović

SHAPING THE PAST IN THE HISTORIC CENTERS OF ŠIBENIK AND SPLIT AFTER 1945

The paper discusses the rebuilding of the historic centers of Šibenik and Split in the aftermath of the Second World War. The authors examine the earlier appropriation of Dalmatian cultural heritage by Italian authors in relation to the postwar perspectives given by Croatian art historians, architects and conservators. In tracing this relation, they consider how the war destruction and great demographic changes brought about a revision of the two previously dominant conservation traditions, the Central-European and Italian ones. The examples of Šibenik and Split are taken to explain the issues of the politically charged perception and treatment of bombed urban areas. After the war, the centers of these cities witnessed a redefinition of the collective memory, realized through different interventions to their built fabric: from the implementation of the conservation methods promoted by Gustavo Giovannoni (*isolamento*, *diradamento edilizio* and *reintegrazione con la demolizione*) to facsimile reconstructions of demolished buildings. The authors furthermore seek to explore the relationship between preservation and architectural creation, both in the context of new buildings inserted in the existing setting (the case of Ivan Vitić's architecture) and architects' approach to historic cities and urban areas (the architectural theories of Nikola Dobrović). All these topics are viewed against the backdrop of the political and social changes taking place during the early years of socialist Croatia.

izv. prof. dr. sc. Marko Špikić
Odsjek za povijest umjetnosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3
HR-10000 Zagreb
mspikic@ffzg.hr

Iva Raič Stojanović
Institut za povijest umjetnosti
Ulica grada Vukovara 68
HR-10000 Zagreb
iraic@ipu.hr

VPLIV POLITIKE NA ARHITEKTURO JUGOSLOVANSKEGA PAVILJONA ZA EXPO'67

Prvo svetovno razstavo so pod pokroviteljstvom princa Alberta, moža kraljica Viktorije, organizirali v Londonu leta 1851. Zaradi silovitega uspeha razstave, ki jo je v pol leta obiskalo 6 milijonov ljudi, in Kristalne palače, prefabricirane zgradbe, v kateri se je prireditve odvijala, so začeli svetovne razstave prirejati na različnih lokacijah. Po svetovni razstavi v Parizu leta 1900 so države lahko postavile tudi svoje nacionalne paviljone, v katerih so se predstavljale s svojimi izdelki in industrijo, arhitekturo in kulturo, politiko in družbo.

Jugoslavija je na svetovnih razstavah sodelovala s svojimi nacionalnimi paviljoni le štirikrat. Prvi paviljon, izrazito modernističen, je za svetovno razstavo v Barceloni leta 1929 načrtoval srbski arhitekt Dragiša Brašovan. Paviljon za svetovno razstavo v Parizu leta 1937 je načrtoval hrvaški avantgardni in vsestranski umetnik Josip Seissel. Za svetovno razstavo v Bruslju leta 1958 je odmevni paviljon oblikoval hrvaški arhitekt Vjenceslav Richter. Četrty paviljon, za svetovno razstavo v Montrealu leta 1967, je načrtoval mladi srbski arhitekt Miroslav Pešić. Prvi trije paviljoni so bili lepo sprejeti med poznavalci arhitekture in med obiskovalci, vsi trije arhitekti so za svoje dosežke prejeli mednarodna priznanja. Četrty paviljon je, predvsem zaradi vmešavanja politike v času natečaja, razburil jugoslovansko strokovno javnost. V referatu bo predstavljen potek natečaja za Jugoslovanski paviljon EXPO 67, izbor nagrajenih predlogov in zgrajeni paviljon.

Na natečaju za Jugoslovanski paviljon na EXPO 67 je bilo prisotnih več težav: od premalo strokovne sestave natečajne komisije do kratkega roka za izdelavo natečajnih predlogov in pristranskega izbora nagrajenih predlogov. Udeleženci natečaja in arhitekturni kritiki so bili posebej razočarani nad končnim izbor natečajne komisije in podelitvijo prve nagrade. V razpisu zahtevane avantgardne rešitve so bile v končnem izboru spregledane in zamenjane s povsem realistično izvedbo. Prikazana bo nacionalna in politična sestava strokovne komisije, opozorjeno bo na različne kriterije, ki jih je komisija imela pri odločanju o zmagovalni rešitvi, komentirani bodo odmevi na izbor natečajnih rešitev v jugoslovanskem arhitekturnem tisku in odmevi na zgrajeni paviljon v tujem tisku. Jugoslovanski paviljon v Montrealu ni dosegel pričakovane obiskanosti,

pozornosti in odmevnosti; predvsem zaradi vmešavanja politike, omejenih denarnih sredstev in slabih povezav z industrijo

Svetovne razstave so edinstvena priložnost, kjer lahko država predstavi svojo arhitekturo, in kulturo, politiko in družbo. Nacionalni paviljoni na svetovnih razstavah zato morajo imeti razpoznavno arhitekturo, to niso le ovoji aličasne lupine, ki nikogar ne zanimajo. S paviljoni lahko politiki, prek svojih posrednikov arhitektov, predstavljajo hkrati sintezo preteklosti naroda in vizijo napredka države. V paviljonih se kaže stopnja razvitosti tehnologije v posamezni državi, domiselnost državljanov (arhitektov, konstruktorjev, oblikovalcev, podjetnikov, državnih uradnikov, politikov) in njihova odprtost za nove ideje.

doc. dr. Lara Slivnik
Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani
Zoisova 12
SI-1000 Ljubljana
lara.slivnik@gmail.com

Alenka Di Battista

UREDNIŠKA POLITIKA MEDVOJNIH ŽENSKIH ČASOPISOV PRI PROMOCIJI MODERNE BIVALNE KULTURE

V prispevku bom predstavila uredniško politiko mesečnih ženskih glasil *Žena in dom* in *Gospodinja*, ki sta izhajali na pobudo ženskih društev v tridesetih letih 20. stoletja v Ljubljani. Poskusila bom osvetliti vlogo njunih urednic pri izbiri sodelavcev in določanju primernih vsebin. Analizirala bom pomembnejše članke sočasnih slovenskih arhitektk in arhitektov, v katerih so na preprost in jasen način nagovorili svoje zveste bralke in izpostavili v besedi in sliki ključne značilnosti modernega urejanja stanovanja in osnovne postopke gradnje lastnega doma. Pri tem so se posvetili izključno tematikam, ki so bile za tedanje gospodinje najbolj aktualne in pereče. Sledila bo primerjava s sorodnimi članki, ki so na to temo izhajali v prvi jugoslovanski arhitekturni reviji *Arhitektura*, in s priročnikom *Naš dom 1-3* in *Kako opremim stanovanje*, ki sta bila izdana v založbi časopisa *Žena in dom* v Ljubljani in sta prav tako vsebovala praktične napotke za načrtovanje, gradnjo in opremljanje modernega stanovanja.

Želim izpostaviti podobnosti in razlike pri obravnavanju moderne bivalne kulture v strokovnih in poljudnih publikacijah ter ugotoviti s pomočjo nekaterih izbranih primerov, v kolikšni meri so omenjena dela prispevala k širjenju novih idej na Slovenskem. Po pregledu sočasne nemške strokovne literature in časopisja na to temo, ki sta služila kot glavni vir za slovenska dela, pa bom poskusila preseči slovenske okvirje in razvoj moderne bivalne kulture na Slovenskem postaviti v širši mednarodni okvir.

Alenka Di Battista

Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta-ZRC SAZU

Novi trg 2

SI-1000 Ljubljana

Martina Malešič

VPLIV STANOVANJSKE POLITIKE NA RAZVOJ SLOVENSKE POVOJNE ARHITEKTURE

Po 2. svetovni vojni se je tako kot v drugih jugoslovanskih republikah tudi v Sloveniji zvrstilo več modelov stanovanjske preskrbe in stanovanjske politike, vendar pa je bilo celotnemu obdobju socializma skupno, da je bila skrb za izboljšanje stanovanjskih razmer ena od temeljnih nalog socialnega programa nove državne ureditve. Stanovanjsko gradnjo so usmerjali z državnimi administrativnimi plani, stanarine pa so bile pod družbenim nadzorom. Najemno družbeno stanovanje je predstavljalo ključni inštrument stanovanjske politike.

Arhitekti so bili močno vpeti v državna prizadevanja za izboljšanje stanja stanovanjske gradnje. Prevladujoče naloge slovenske povojne arhitekture so bile vsebinsko torej pogojene s kontekstom ideološkega izhodišča državne ureditve, obenem pa tudi s po vojni še vedno aktualnimi postulati moderne arhitekture, da je stanovanje njena osrednja naloga in dolžnost. Kako pa se je dejansko reševalo te naloge, pomanjkanje stanovanj in nizek stanovanjski standard? V monografijah in spominih slovenskih arhitektov lahko beremo, kako so razvijali nove stanovanjske tipe, primernejše stanovanjske tlorise in oblikovali pohištvo, prilagojeno novim stanovanjem. V kakšni meri so imeli pri tem proste roke in koliko so sledili danim določilom? Kako je stanovanjska politika z načinom financiranja in z aparatom predpisov podpirala, usmerjala ali omejevala razvoj stanovanjske arhitekture? V prispevku bom poskušala najti izhodišča za uporabo posameznih stanovanjskih tipov in njihove organizacijske sestave prav v sočasni stanovanjski zakonodaji.

dr. Martina Malešič

Oddelek za umetnostno zgodovino

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Aškerčeva 2

SI-1000 Ljubljana

martina.malesic@gmail.com

Anja Planišček

OD KOLEKTIVNEGA K INDIVIDUALNEMU

STANOVANJSKA POLITIKA IN ARHITEKTURA PO OSAMOSVOJITVI SLOVENIJE

Osamosvojitve Slovenije in prehod v kapitalizem sta spremenila vlogo države na stanovanjskem področju. Če je jugoslovanska ustava pravico do varnega bivališča uzakonila kot eno temeljnih človekovih pravic, katere izvajanje naj bi zagotovila država, je slovenska ustava dolžnost zagotavljanja stanovanj nadomestila z obvezo omogočanja pridobitve stanovanja ob lastnem prizadevanju posameznika. Slovenska država je s Stanovanjskim zakonom in Zakonom o denacionalizaciji l. 1992 odprodala večino nekdanjih družbenih stanovanj. S tem se je temeljito spremenila lastniška struktura, saj je danes kar 93% vseh stanovanj v zasebni lasti. Država je obenem pridobivanje stanovanj skoraj docela preložila na ramena državljanov. Nacionalni stanovanjski programi in ukrepi kot npr. Nacionalna varčevalna shema so se izkazali za ne dovolj učinkovite, niti dovolj premišljene poteze politike. Njihove posledice danes trpijo okolje in prostor ter predvsem ranljivejše skupine državljanov - ekonomsko šibkejši, mladi in starejši. Prvi dve imata izjemno majhne možnosti dostopanja do stanovanj, tretja pa se sooča z nujnostjo prenove starejših stanovanj.

Prispevek bo današnjo stanovanjsko problematiko predstavil skozi ukrepe politike in arhitekturne primere.

mag. Anja Planišček
Fakulteta za arhitekturo
Univerza v Ljubljani
Zoisova cesta 12
SI-1000 Ljubljana
anja.planiscek@gmail.com

HOTEL PARK LJUBLJANA

RESTAVRACIJA
park

hotel **park**
ljubljana ★★★

- | CENTRAL LOCATION | FRIENDLY STAFF | QUALITY SERVICES |
- | 106 STANDARD ROOMS, 78 SUPERIOR ROOMS |
- | 2 SUITES, 6 CONNECTED-FAMILY ROOMS |
- | RESTAURANT PARK and SPARK BAR WITH A TERRACE |

| Tabor Ljubljana d.o.o. | Tabor 9 | 1000 Ljubljana |

T: +386 1 300 25 00 | E: info@hotelpark.si | www.hotelpark.si |

